

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340129 Fide prästänge

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0340129 Fide prästänge

Kommun: Gotland

Områdets totala areal: 14 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2019-03-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2019-05-10

Markägarförhållanden: Statliga och privata.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6530 - Lövängar

9020 - Nordlig ädellövskog

9070 - Trädklädd betesmark

1308 - Barbastell, *Barbastella barbastellus*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

Prioriterade naturvärden inkluderar Fides traditionellt och väl skötta lövängar (6530), det bestånd av den starkt hotade kärllväxten svensk ögontröst (*Euphrasia stricta suecica*) och de populationer av fladdermöss som finns inom lövskogsområdet, bl.a. de rödlistade arterna barbastell (1308), och fransfladdermus samt elva andra fladdermusarter. Övriga prioriterade bevarandevärden i Fide prästänge inkluderar en trädklädd betesmark (9070) och sammanhängande nordlig ädellövskog

(9020) som bär lång trädkontinuitet och har många naturliga strukturer, och där över 3000 skyddsklassade individuella träd, och ett stort antal lav-, moss- och svamparter växer. I flera av

Fide prästänges lövträdsområden har långtgående holkstudier bedrivits på halsbandsflugsnappare, och att förutsättningarna för arten inte försämras är av värde för forskningen och arten.

Motivering:

Naturtypen löväng är en mycket artrik naturtyp som en gång var mycket vanlig. Lövängen har en lång historia inom det traditionella jordbruket men har under det senaste seklet sett en oerhörd tillbakagång och är nu sällsynt och ännu minskande. Gotland är det län i landet som ännu har flera lövängar kvar och det är av största vikt att dessa skyddas. Fides löväng är välskött, vilket bland annat förekomsten av svensk ögontröst vittnar om, och har i och med detta stora naturvärden och representerar även en viktig del av det kulturhistoriska arvet. Den långa trädkontinuitet som finns i lövskogen som omgärdar löväng, samt i löväng självt, har gjort det möjligt för många arter att etablera sig där och det är av stor vikt att områden med sådan ekologisk historia får bestå. Variationen och brukningshistoriken i Fide prästänge har även möjliggjort för artgrupper knutna till gamla tiders jordbrukslandskap att söka hemvist i området. En sådan grupp arter är fladdermössen, en däggdjursgrupp som det ännu råder betydande kunskapsbrist om, och vars livsmiljöer har högt skyddsvärde. En annan artgrupp är lavar, organismer som är mycket känsliga mot bla luftföroreningar och brott i trädkontinuitet, och vars lokaler därför har högt skyddsvärde. Lavar kräver även grova ädellövträd som värdräd, och dessa är generellt sällsynta i Sverige idag men förekommer i stort antal i Fide prästänge.

Prioriterade åtgärder:

Det är av största vikt att den traditionella skötseln utav löväng, med fagning, slåtter, efterbete och klappning/hamling fortsätter för att trygga den biologiska mångfalden som är knuten till naturtypen. Många av askarna i äng, lider av askskottsjuka men tills vidare kan både sjuka och friska träd som tidigare klappats fortsättningsvis klappas, dock bör avverkning av ask inte ske i förbyggande syfte då detta inte hindrar spridningen av sjukdomen. Föryngring av ask bör också underlättas. Stora ekar i lövskogslundarna bör frihuggas för att säkerställa deras överlevnad och för att skapa livsmiljö för solkrävande epifytiska lavar. Røjningar i form av hasselbeskrning och trädfällning ska dock ske med stor nogsamhet då alltför många öppningar i lövlundarna kan gynna några av de dominanta fladdermusarterna på bekostnad av andra, och resultera i artförluster i fladdermusfaunan. För kraftiga røjningar kan också rubba balansen i luftfuktigheten inne i lövskogslundarna, vilket kan vara förödande för vissa fuktkrävande lavar och mossor som växer där. Inventeringar av andra artgrupper än på de som redan utförts krävs för att skapa en fullständig bild av den biologiska mångfalden i Fide prästänge, tex bör förekomsten av vedlevande insekter kartläggas.

Beskrivning av området

Fide prästänge ligger utmed väg 504 drygt 1 km nordväst om Fide kyrka och är ett lövträdsdominerat område på gammal inägomark som varit i slåtterhävd under lång tid, troligen ända sedan 1700-talet, och i bruk i upp mot 2000år. Områdets nordöstliga del, en yta på ca 2 ha, sköts än idag traditionellt som löväng, men är blott en spillra av den totala ytan på 18ha som en gång utgjorde det ursprungliga äng under 1800-talet. I öster gränsar äng mot den östra landsvägen och i väster mot en lövskog som tätat sedan hävd och bete upphört. 2015 utökades Natura 2000-området och innefattar nu även ytterligare två delar angränsande lövskogsmark; i väster ett tätt lövskogsområde och en trädklädd lövhage och i öster ännu ett tätt lövskogsområde som en gång hävdats men vuxit igen.

Den trädklädda lövträdsdominerade hagen som nyligen inkluderats i reservatet betas för tillfället inte, och björnbärssnår och högt gräs är i färd med att ta över helt.

Marken i Fide prästänge utgörs av sandsten och moränmargel, vilket skapat förutsättningar för bördiga markförhållanden. Trädskiktet domineras av ek och flera av ekarna är grova med vida

kronor och många av dem har uppnått en ansevärd ålder. Det finns även några lundalmar, glashjörk, apel och rönn jämte en hel del klappad ask. Under inventeringar 2009 fann man dock oroande nog att 372 av områdets askar, som klassats som särskilt biologiskt värdefulla, led av askskottssjukan och var i så nedsatt kondition att de troligen kommer att dö. Att ca ett dussin av dessa var värd åt den starkt hotade laven liten ädellav (*Megalania laureri*) är särskilt alarmerande.

I områdets buskskikt dominerar hassel och här finns även inslag av hagtorn och nypon. Växtsamhällena är mycket artrika och speglar väl områdets långa kontinuitet som äng. Ängsvädden är mycket ymnig i området och uppträder i stora sjöar av lila över marken under blomningsperioden. Förutom ängsvädd växer i området även vårbrodd, ängshavre, fårsvingel, darrgräs, luddtåtel, svinrot, tidigblommande brudsporre, sibirisk björnlöka, ängsvädd, korskovall, blodrot, brudbröd, ängsstarr, Jungfru Marie nycklar, S:t Pers nycklar, vitmåra, luddstarr, svartkämpar, blåttåtel, brunört, blekstarr, tvåblad, gullviva, blodnäva, hönsarv, slätterfibbla, mandelblom, ängssyra, rödköver, nattviol, hagfibbla, vitklöver, tuvtåtel, kamäxing, vit skogslilja, kråkvicker, ängsviol, ormbär, majsmörblomma, vildlin, knippfryle, krissla, knägräs, loppstarr och backstarr. I de lundartade och igenväxande lövskogsområdena kring lövängen finns en del äldre askar och grova ekar som bär spår av klappning och här växer kärlväxter som vätteros, myska och skugglosta.

Den starkt hävdpräglade kärlväxten svensk ögontröst återinfördes till ängens år 2002 då ca 1000 frön från Ånga prästänge såddes in i Fide samt i två andra lövängen. Sedan dess har ytterligare två införsöknings försök gjorts, men beståndet i Fide är idag svagt. Vid inventeringar år 2007 påträffades endast en individ, men arten består ännu 2016.

Under inventeringar av mossor som gjordes 1999 inom ramen för lövmarksinventeringen, hade signalarterna grov baronmossa, liten baronmossa samt platt fjädermossa störst förekomst i Fide prästänge utav alla undersökta platser. Förekomsten av dessa arter indikerar att området under lång tid haft konstant hög luftfuktighet och styrker bevarandemålet att uppehålla denna struktur i områdets lövskogslundar.

Ängens med omgivande lövskog är klassat som en av Gotlands mest värdefulla fladdermuslokaler, och under riktade inventeringar 2014 har man påträffat över två tusen individer och upp emot tretton olika arter, varav flera rödlistade. Fide lövskog och änge är även en viktig rastplats för flyttande fladdermöss och mycket sällsynta arter har observerats. Under lövmarksinventeringen påträffades även ett stort antal epifytiska lavar, marksvampar och mossor i området, och många av dessa är också rödlistade. Ett bestånd av halsbandsflugsnappare häckar i området, och även många andra lundarter kan höras sjunga om våren, tex lövsångare, koltrast och bofink.

Fide prästänge är ett kulturhistoriskt intressant område med många lämningar vilka vittnar om lång kontinuitet och komplexitet i nyttjandet av marken. Området hyser ett omfattande hägnadssystem med dateringar som sträcker sig över 2000 år, och en av dessa stensträngar ligger i anslutning till en husgrund, sk kämpgrav, från ca 100-500 e.Kr. man har också funnit ytterligare en förhistorisk husgrund samt en stensatt grav. Sedan 2014 är området naturreservat under benämningen Fide lövskog.

Vad kan påverka negativt

Hot mot barbastell och fransfladdermus

Barbastellens sällsynthet talar för att artens krav på jaktbiotoper kan vara kritisk för dess förekomst. Fortsatt tillbakagång av traditionellt jordbruk, med färre hävdade hagar och slätterängar, och nedlagt skogsbete är negativt för arten. Avverkning som inte lämnar tillräcklig mängd gamla och döda träd med lös bark och för arten andra lämpliga håligheter är också ett hot

då rikbarksträd används som skydd och boplats. Det är inte helt klarlagt huruvida barbastellen har en benägenhet att jaga på hög höjd när insektstillgången är god där, och skulle den ha det utgör vindkraftverk ett hot mot arten. Renovering och rivning av gamla byggnader leder till förlust av boplatser för barbastellkolonier och störning från människor och maskiner på övervintringsplatser (jordkällare, gruvor, valv och gångar i fästningar) eller på platser för dygnsvila under sommaren kan störa fladdermössen och tvinga bort dem.

Fransfladdermusen missgynnas framförallt av när lövskog övergår till granskog och effekterna blir särskilt negativa om förändringar sker utefter vattendrag. Andra hot mot fransfladdermusen inkluderar fragmentering av lövskogsbestånd, utdikning av sumpskogar, samt igenväxning i följd av upphörd hävd av ängen och upphörd betning av betesmarker. Störningar av yngel- och övervintringsplatser kan också påverka populationer lokalt, på samma sätt som beskrivs ovan gällande barbastellen.

Utebliven och felaktig skötsel

Vid skrivandet av denna bevarandeplan är lövängen i Fide ett välskött lövänge. Men skulle den traditionella hävden upphöra eller eftersättas skulle konsekvenserna för den biologiska mångfalden kunna bli mycket negativa väldigt fort. Det största hotet mot lövängar i dag är just utebliven eller felaktig skötsel, vilket inkluderar minskad eller utebliven slåtter, slåtter vid fel tidpunkt, bete i andra former än efter slåtter (efterbete), utebliven höbärgning och utebliven hamling/klappning, alltför kraftig röjning av buskar och träd, skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer samt användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin, vilket är negativt för den dynglevande insektsfaunan.

I Fide prästänge finns den akut hotade växten svensk ögontröst mot vilken ett flertalet hot finns, samtliga kopplade till utebliven eller felaktig ängsskötsel. Själva minskningen utav ängsbrukets är huvudorsaken till att svensk ögontröst försvinner, den är mycket känslig för störningar i balansen mellan ängsarterna och försvinner vid igenväxning och gödning. Beskuggningen i ängst får inte bli så stark att grässvålen börjar upplösas och bladförna får inte ansamlas, eftersom ögontröstens rötter då inte kan nå ner i jorden och få kontakt med värdväxter. För tidig slåtter är också ett hot mot arten då den behöver tid för fröna att hinna mogna. Eftersom det inte finns någon reserv av frö i marken kan även stora förekomster utplånas av ett par år med för tidig slåtter.

Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete i den trädklädda betesmarken är hot som på sikt leder till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan i denna naturtyp. Precis som i lövängen får heller inte för kraftiga röjningar ske eller avmaskning som innehåller avermectin bedrivs (se ovan).

Gödslings- och försurningseffekter

Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar kan påverka Fide prästänge negativt, och särskilt lövängsfloran, tex genom att förändra näringsbalansen vilket missgynnar konkurrenssvaga växter. Tillskottsutfodring av betesdjur, vilket ger indirekt näringstillförsel till marken, har samma negativa effekt för lövängsfloran och även betesmarkens växter. Läckage av bekämpningsmedel och gödning från omkringliggande jordbruksmarker är hot som innebär bland annat förändrade näringshalter, vilket påverkar artsammansättningen negativt i fältskikt och bland epifyter.

Träddöd

En utbredd förlust av trädarter som finns inom lövängen och lövskogslundarna i Fide prästänge är ett hot mot de arter, tex epifytiska lavar och mykorrhizasvampar och fladdermöss, som är helt beroende av särskilda substrat och värdräd. Askskottsjuka är en sjukdom som kan leda till sådan

utbredd trädod. I fide prästänge växer finns även den akut hotade lundalmen, en art i almsläktet som också kan smittas av almsjuka.

Förändrad hydrologi och luftfuktighet

Dikning och andra markvattenpåverkande åtgärder som t.ex. dämning, i området eller i dess omgivning, påverkar hydrologi och hydrokemi och kan ge negativa konsekvenser. Särskilt områdets våtare partier, som några av lövlundarna, är känsliga mot hydrologisk påverkan. En vidlyftig utglesning av träd- och buskskikten, tex i närhet till vattendrag eller mot öppnare marker, kan utgöra hot mot Fides lav- och mossarter och även mot fransfladdermusen, då detta medför förändring av lokalklimatet och kan rubba luftfuktigheten.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).

- Området ligger inom Riksintresse För Naturvård.
- Området ligger inom Riksintresse för Friluftsliv.
- Området ligger inom Riksintresse För Kulturmiljövård.
- Lövänget och stora delar av ädellövskogen och den trädklädda betesmarken är även klassade som Nyckelbiotoper.

--- Skötsel ---

Nedan följer råd om de skötsel- och bevarandeåtgärder som krävs för att upprätthålla och/ eller åstadkomma gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som finns inom Natura 2000-området. Under varje åtgärd beskrivs närmre vilka arter/ naturtyper som berörs och gynnas av åtgärden.

---Bete---

Bete är den främsta bevarandeåtgärden för Fides trädklädda betesmark och naturtypen är beroende av denna skötsel för att inte växa igen och för att upprätthålla gynnsamma förhållanden för naturtypens karaktäristiska arter.

I den ädellövskog som finns i Fide prästänge har bete lagts fram som aktuell naturvårdsåtgärd i vissa av fastighetsytorna (se Skötselplan för naturreservatet Fide lövskog). Det finns inget mål att nordlig ädellövskogs skall omvandlas till trädklädd betesmark, men bete kan vara gynnsamt för naturtypen, tex för marklevande mykorrhizasvampar, och ett område som har en historia av bete, som tex Fide prästänge, kan ha kvar naturvärden som blir gynnade av hävd.

---Röjning och plockhuggning---

Viss frihuggning kring gamla ekar kan vara aktuell i ädellövskogen i Fide prästänge för att förhindra att dessa kvävs av hård beskuggning. För att säkerställa att andelen lövträd inte sjunker till under 80 % i lövskogslundarna bör också barrträd, framförallt gran, återkommande röjas. Även försiktig röjning och plockhuggning för att underlätta framkomlighet för betesdjur kan bli aktuell. Uttransport av fält virke skall ske på ett sådant sätt att spårbildning eller andra påtagliga markskador inte uppkommer. Eventuella röjningar och kompletterande plockhuggning måste ske med stor försiktighet då områdets luftfuktighet inte får rubbas och för att för stora öppningar inte får skapas då dessa bla kan leda till minskat artdiversitet bland fladdermössen och missgynna fuktkrävande lavar och mossor.

I dagsläget (år 2016) växer mycket björnbär i Fides trädklädda betesmark och dessa snår röjs med fördel bort för att underlätta för betesdjurens att ta sig fram samt för att ge rum åt betespräglad flora.

---Åtgärder mot askskottssjuka---

Ask ska inte avverkas i förebyggande syfte, varken friska, sjuka eller döda träd (om de inte utgör en säkerhetsrisk); det hindrar inte spridningen av sjukdomen. Beskärning av gamla askar ska undvikas, förutom träd som har hamlats (klappats) regelbundet. Unga friska askar kan nyhamlas, men om möjligt ska inte alla träd i en grupp hamlas samma år, utan åtgärderna behöver spridas ut över flera år. Åtgärder som underlättar föryngring av ask är gynnsamt för området, tex kan askskott stängslas in så att de undslipper bete och undviks vid röjningar.

---Förebyggande åtgärder mot almsjukan---

Almsjukan är ett hot mot alla almar och lundalmar på Gotland och i områden som ännu undsluppit smittan bör försiktighetsåtgärder tas. Trädföryngring av lundalmar bör underlättas, tex genom att stängsla in unga plantor, och man kan vara uppmärksam och observera träden i området. Misstänkta fall av almsjuka kan rapporteras in till länsstyrelsen eller skogsstyrelsen, som även kan hjälpa till med rådgivning och hjälp att ta bort träden.

Om almsjukan sprider sig till området bör åtgärder ske snarast. Almsjuka träd måste avverkas så snart som möjligt, och då absolut före våren, eftersom almsplintborrharna som sprider smittan börjar flyga då. Träden måste sedan tas om hand (brännas, flisas, barkas etc.) så att inte almsplintborrharna kan kläckas. Almvirke ska inte transporteras då detta kan bidra till att sprida smittan, och sjuka träd skall inte åsamkas skada med tex såg då detta kan dra till sig almsplintborrharna. Obarkad almved skall inte lagras, då denna fungerar som yngelplats för almsplintborrharna (barkad almved kan däremot lagras och användas).

---Åtgärder för barbastell och fransfladdermus---

Eventuella trädfällningar och röjningar måste i områden där barbastellen finns ske med försiktighet så att inte gamla träd med lös bark eller hålträd förloras, då dessa kan vara viktiga boplatser och rastplatser för barbastellen. Vattensamlingar, dammar och vattenflöden är också viktiga element för arten och dessa ska inte störas eller försvinna från områden där arten finns. Man bör tom överväga att skapa dammar på platser där arten har sin dygnsvila om tillgången till vattenytor är dålig.

Artens överlevnad kräver att kända yngelkolonier skyddas och att de viktigaste födobiotoperna bevaras och vårdas. Övervintringsplatser måste skyddas effektivt från störningar tex genom att montera galler och grindar vid grottor eller gruvor där arten övervintrar regelbundet. Förfallna potentiella övervintringsplatser bör restaureras för att hindra vinddrag, nedkylning eller uttorkning. Det är även av vikt att Åtgärdsprogrammet för barbastell och att aktionsprogram under "Fladdermusavtalet" EUROBATS, Agreement on the Conservation of Bats in Europe (1991) genomförs.

Precis som barbastellen gynnas fransfladdermusen av tillgång till vattendrag och minskad störning vid potentiella bo- och rastplatser. Arten är också beroende av tätare vegetation i lövskogslundarna där den bor och därför bör Fides lövträdsområden inte röjas kraftigt. I övrigt är artens ekologi dåligt känd och därför är riktade åtgärder svåra att bestämma.

---Traditionell lövängsskötsel---

Fide är ett kulturlandskap präglats av mänsklig historia i nära samverkan med naturen. Traditionell hävd av Fides löväng är av oerhörd vikt för att säkerställa dess bevarandevärden; bla epifytiska lavar och mossor, svensk ögontröst och den hävdpräglade lövängsfloran. De olika momenten som ingår i traditionell lövängshävd beskrivs nedan och det är av stor vikt att skötseln

sker på det sätt som beskrivs.

Fagning, sker under perioden 1 april - 5 maj

Vid fagningen eller vårstädningen samlas löv, kvistar och grenar in. Fagningen kan påbörjas när marken torkat upp tillräckligt, och tex när det första spirande gräset lyft löven något från marken, vilket gör arbetet mindre arbetskrävande. Tidpunkten för fagningen infaller normalt en bit in i april månad. Arbetet pågår sedan till månadsskiftet april-maj eller en bit in i maj, senast kring den 10e maj. Blöta delar av ängset där vatten står fagas först när de torkat ur. Faget, insamlade löv och kvistar, bränns i små högar på mera improduktiva delar av ängset och inte ute på de öppna bredsrummen, eller så kan det fraktas bort ifrån ängen. Fagningen är en viktig del i skötseln av änge. Genom att löv och kvistar tas bort gynnas tillväxten av gräs och grässvålen kan då bli riktigt tät. Om lövet får ligga kvar på marken bildas en förna av ruttnande löv. Förnan gör att gräset och örterna inte kan växa alls lika tätt, vilket gör att produktionen av gräs och örter blir lägre. Fagningen medför ett visst slitage på marken som gynnar konkurrenssvaga örter. Lite gamla löv och grenar inne i hasselbuskar och i vastar kan lämnas, då många småorganismer gynnas av att de ligger kvar. Då insektsfauna skulle kunna skadas av lövsug, bör detta redskap undvikas.

Efter fagningen får ängsets vegetation stå och växa till sig och ängset beträdes då med försiktighet. Under traditionellt ängsbruk inhägnades ängset fram till slåtter och djuren fick inte beta där.

Slåtter, sker efter 10 juli

Tidpunkten för slåttern infaller när växtmassan är som störst, i regel under andra halvan av juli. Idag har man sällan möjlighet att anpassa slåttertidpunkten så noggrant, utan bestämmer ett datum i förväg. Det är då mycket viktigt att det inte blir för tidigt och ängset skall helst inte slås tidigare än 10e juli. De flesta av ängsets blommor och gräs är anpassade till den sena slåttertidpunkten och går därför i blom och sätter frö innan dess, om ängset skulle slås för tidigt skulle frösättningen för många arter förhindras. I vissa fall kan slåttern senareläggas ytterligare för att tillåta larver av hänsynskrävande insekter att utvecklas i vegetationen innan den slås.

Vid skötsel av ängar används idag i stor utsträckning modern teknik och traditionell lieslagning är ovanlig. Det viktigaste oavsett teknik är att snittytan på växtligheten blir skarp och att slåttret som faller är helt så att det kan vändas vid torkning och lätt fraktas bort. Redskap där eggen inte är vass och som sliter sönder växterna eller som lämnar en mosad växtmassa är inte acceptabla. För små lågvuxna örter och gräs är det betydligt svårare att återhämta sig och bilda nya skott och de slits av och en mosad växtmassa sjunker lätt ner i grässvålen och blir svår att forsla bort. Generellt bör alla slåtterredskaps underhållas nogsamt för att garantera att skäredden hålls skarp.

Efter slåtter användes traditionellt räfsa för att samla ihop den slagna vegetationen, och när detta är möjligt bör sådan praktik tillämpas. Det slagna höet lades att torka i bredsrummen, de solöppna gläntor i ängset, och många arter är beroende av att höet torkas på plats på detta vis, då deras frön ramrar ur under torkningen. Höet får inte lämnas kvar en längre tid då detta förhindrar underliggande växtlighet. Vid torrt väder ska höet avlägsnas inom en vecka, vid blötare väder inom två veckor, inte mer.

Klappning (hamling), vart 4-9år / individuellt träd

Bruket att ta löv från träden benämns på Gotland klappning. Ett träd som tidigare varit klappat men som under lång tid inte beskurits löper stor risk att förstöras genom att den tunga kronan fläker upp stammen. Historiskt har klappning skett med tre till sex, ibland även två, års intervall. Vid vård av klappade träd inom nätverket Natura 2000 på Gotland bör klappning ske med fyra till nio års mellanrum, men inte med längre mellanrum än så. Vid längre mellanrum finns stor risk att såren inte läker. Dessutom blir beskuggningen så kraftig att grässvålen riskerar att lösas upp. Man kan ha mycket stora mängder med träd i ängarna under förutsättning att träden klappas ofta.

På Gotland finns åtskilliga exempel på områden där träden stod med endast ett par meters mellanrum.

När klappning efter lång tid återupptas kan ett avstånd från det ställe där stammen sist klappades lämnas. Avståndet bör vara från någon decimeter upp till en halvmeter, beroende på hur grov stammen är. När träden sedan klappas kontinuerligt kan skotten tas av från strax ovanför det ställe de grott.

De träd som dör bör ersättas med nya så att antalet klappade träd upprätthålls. För att underlätta detta bör man ha uppsikt över om spontan trädföryngring förekommer i tillräcklig omfattning. Utifall det råder brist på ersättningsträd kan man överlägga att betesfreda vissa småytor eller kanter under ett antal år tills de nya träden som vuxit upp tål betesdjurens framfart.

Efterbete, ett par veckor efter slåtter

Efter genomförd slåtter och skörd får ängset återhämta sig ett par veckor. Ganska snart kommer en ny spirande brodd av gräs och örter i ängset och denna utnyttjas genom att man håller djur på bete i ängset under en kort period på hösten. Det så kallade efterbetet har en vitaliserande effekt på ängset. De frön som fallit ur höet vid skörden trampas ner av de betande djuren på lämpligt djup, och gör det möjligt för många frön att gro. Djuren får inte tillskottsutfodras i ängset. När höstregnen gjort marken mjuk bör djuren tas in så att inga markskador uppstår och det är viktigt att djuren inte gnager på träden och buskarna.

Den spillning djuren lämnat i ängset som inte bryts ner hindrar på våren det spirande gräset från att växa upp. Gödselhögarna spreds traditionellt ut i ängset under våren. Till det användes en lång krökt käpp, dyngkoxen, som man slog till gödselhögarna med, så att de spreds ut i ängset. Detta förekommer dock endast i liten omfattning idag. Momentet uppmuntras men är inget krav för en ändamålsenlig skötsel.

Djuren som används för efterbete är nuförtiden ofta ungnöt. Hästar bör dock undvikas med hänsyn till träden i ängset och det som växer på dem. Bete med får får endast ske i undantagsfall, då dessas sätt att beta missgynnar örterna i ängset. Får, och även getter, användes heller aldrig traditionellt i den typ av lövängar som finns kvar idag. Avmaskning i förebyggande syfte, så kallad strategisk avmaskning, ska undvikas. Medel som innehåller avermectiner får ej användas. Avmaskningen ska skötas utanför ängset.

Röjning, under höst, vinter och tidig vår

Röjningen utgör en viktig del av hävden för att bibehålla önskvärd öppenhet i ängset. Eftersätts röjningen ökar beskuggningen vilket medför försämrade förhållanden för ängset att producera hö. Om alla uppväxande träd skulle tillåtas stå kvar skulle ängset förr eller senare övergå till att bli en sluten lund.

Lövängarna har individuella strukturer när det gäller förhållandet mellan öppenhet och slutenhet. Det är av stor vikt att storleken på de öppna ytorna upprätthålls och att förhållandet mellan öppen och sluten mark bevaras.

En viktig del i röjningsarbetet är att hålla hasselbuskarna i skick. Hängande grenar kan tas bort så att hasselns grenar får sin typiska strutform. Åtgärden leder till att hasselgrenarna inte skuggar lika mycket, solen kommer då åt vilket leder till att man får en sammanhållen grässvål fram till hasselbuketten. Döda och äldre grenar i hasselbuskarna ska sparas om de inte lutar så mycket att de hindrar busken att erhålla sin typiska hävdade form.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske

enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målkriterier, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målkriterier följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6530 - Lövängar

Areal: 1,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Lövängen är en vegetationsmosaik av ängsytor och hävdpräglade lövträd och buskar. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av bl.a. slåtter, bete och lövtäkt, men kan vara stadd i igenväxning. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska dock finnas. En traditionell hävd bedrivs, eller har tills helt nyligen bedrivits, genom t.ex. fagning, bränning, hamling/klappning och slåtter.

Traditionellt hävdade lövängar är biologiskt mycket rika miljöer och hyser ett stort antal numera sällsynta arter, bland annat slåttergynnade kärlväxter, vedlevande svampar och mykorrhizasvampar. Lövängarnas halvöppna, mosaikartade miljö med hamlade träd i olika åldrar har också gynnat vissa fåglar, lavar, mossor, insekter och andra småkryp. Vanliga trädarter i lövängar är bland annat ask, björk, alm, ek och lind, men även andra arter kan förekomma. Buskskitet består främst av hassel, och även slån, olvon, nypon, och hagtorn.

Lövängen har traditionellt utnyttjats för skörd av vinterfoder och var i det gamla jordbrukssamhället ett viktigt markslag. I och med övergången till storskaligt jordbruk har lövängarna helt förlorat sin forna betydelse och förekommer numera på ytterst små arealer. Gotland bär ett nationellt bevaransansvar för naturtypen och har numera flest traditionellt brukade lövängar av Sveriges alla län. Den nuvarande arealen utgör trots detta endast en liten spillra av tidigare arealer.

Fide prästänge hyser ett bestånd av den starkt hotade och hävdberoende växten svensk ögontröst (*Euphrasia stricta suecica*). Svensk ögontröst är en av fem varieteter av vanlig ögontröst, *Euphrasia stricta*. Jämfört med vanlig ögontröst blommar svensk ögontröst ungefär en månad tidigare, i juni – början av juli och den är både morfologiskt och genetiskt åtskild från de andra varieteterna av *E. stricta*. Ögontröstar, släktet *Euphrasia*, är placerade i familjen snyltrotsväxter (*Orobanchaceae*) och som familjenamnet antyder parasiterar ögontröstar alltså på rötterna av andra växter. Ögontröstarna är dock halvparasiter vilket innebär att de bara delvis tar sin näring från värdväxter, de kan också själva skaffa sig näring med hjälp av rötter och fotosyntes.

Svensk ögontröst påträffas främst i slåtterängar och lövängar och dess tidiga blomning, samt morfologiska och genetiska särprägel anses peka på att den har utvecklats som en anpassning till slåtterbruk. Den är liten, ettårig och sprids endast genom frön. Den är den konkurrenssvag och kan bara växa där fältskiktet är lågt. Därför är den starkt beroende av traditionell slåtterängsskötsel med fagning, slåtter och efterbete. I Sverige finns svensk ögontröst idag endast på Gotland och dess tidigare status i övriga landet är oklar, utanför Gotland sågs den senast på Öland 1911. Även utanför Sverige är dess status oklar och mycket tyder på att de gotländska populationerna idag är de största överhuvudtaget. På 1800-talet var den av allt att döma vanlig på Gotland, men har minskat starkt i takt med jordbrukets rationalisering. Idag finns den på minst 9 lokaler, men endast 3 av dessa bedöms ha livskraftiga populationer. Totalt blommar årligen ca 50 000 individer.

Bevarandemål

Arealen av Löväng (6530) i området Fide prästänge ska vara minst 1,9 hektar.

Änget sköts på traditionellt vis med fagning, slåtter, hamling/klappning och röjning. Fagning sker under perioden 1 april - 30 maj och slåtter kring den 15 juli. Röjning kan ske under höst, vinter och tidig vår. Bete efter slåtter, så kallat efterbete, är också en del av traditionell hävd av lövängsmark och bör implementeras om möjligt.

Lövängen bör ha ett stort inslag av hamlade/klappade träd, men med tanke på askskottssjukan ska nyhamling av gamla askar som aldrig förut beskurits undvikas. Andelen träd, växter och buskar av igenväxningskaraktär ska vara liten och ska begränsas kontinuerligt. Kärlväxtfloran ska vara artrik, dominerad av hävdgynnade arter och med ett stort inslag av typiska arter. Populationen av svensk ögontröst bevaras långsiktigt.

I takt med att äldre träd dör, naturligt eller till följd av almsjuka eller askskottssjuka, ska en viss föryngring tillåtas och säkerställas för att upprätthålla krontäckningen och lövängens lokalklimat och mikroklimat. Epifytiska lavar, dvs lavar som växer utan på tex träd, är beroende av en kontinuerlig tillgång på lämpliga substratträd. Vissa epifytiska lavar är knutna till ask och alm och därför är föryngring av dessa träd särskilt viktig vid lokal träddöd. Även buskar av skogskornell kan sparas då också denna art är viktig för epifytiska lavar. Skogskornell anses vara en igenväxningsart och röjs ofta bort, men om enskilda stammar får vara och åldras i solbelysta lägen blir de bra substrat.

Om lövängen blir för gles i kanten mot omkringliggande, öppna marker kan det ge uttorkningseffekter inne i lövängen, försiktighet ska därför tas vid skötseln och föryngring kan tillåtas i kantzoner mot öppen terräng

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, då hävden i ängset sköts väl. Statusen för svensk ögontröst är dock mer instabil då arten inte tycks öka i bestånd eller utbredning i ängset.

9020 - Nordlig ädellövskog

Areal: 11,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 20,5 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen utgörs av äldre naturliga ädellövskogar med ett stort inslag av trädslagen ek, alm, ask, lind eller lönn. Eken är ofta en karaktärsart och kan ibland dominera. Skogarna har lång kontinuitet som lövträdsbärande mark. De kan under tidigare sekler varit betes- eller slätterpräglade och har därefter vuxit igen eller ha varit betesfredade på grund av terrängförhållanden (öar, branter med mera) eller av andra orsaker. En varierad åldersstruktur och förekomst av död ved är viktiga inslag. Artrikedomen på lavar, svampar, insekter och andra markorganismer är stor.

I Fide flankeras lövånget i väst utav ädellövskog som är före detta ängsmark. Denna skog består av slutna bestånd av ek, ask, björk, hassel och har även mycket död ved liggandes. Närheten till lövånget och våta, skogsklädda småbiotoper har gjort ädellövskogen till en ypperlig fladdermuslokal samt rik på mossor och lavar.

Fide prästänge är en av få platser på Gotland där den rödlistade fladdermusarten fransfladdermus finns. Fransfladdermusen är en medelstor fladdermus med relativt långa öron och ganska lång nos. Vingarna har en spännvidd på 245–280 mm. Artens ekologi är ännu dåligt känd. Den påträffas i lövrika biotoper, ofta nära vattendrag men kan även uppträda i trädgårdar och parker och arten tycks också vara gynnad av betesgång i skogsmark. På Gotland har arten ofta påträffats i hävdade lövängar och i lövrika hagmarker. Yngelkolonier etableras i träd- och murhål, fågelholkar, källare, brovalv samt på vindar. Övervintringen sker främst i grottor, gruvor och stora källarutrymmen. Arten flyger relativt lågt (ofta 1–5 m), kan gira runt i tvära bågar då den jagar intill lövverk, murar, i håligheter, i murar, väggar, under träd, brovalv etc. Den kan också springa omkring på marken där den hittar småkryp genom att lyssna efter prassel. Näringsvalet utgörs till stor del av småkryp utan flygförmåga, spindlar, flugor samt myggor och nattflyn. Yngelkolonierna är ofta relativt små, men enstaka stora omfattande flera tiotal honor är också kända i Sverige.

Bevarandemål

I området Fide prästänge skall arealen av Nordlig ädellövskog (9020) vara minst 20,5 hektar.

En långvarig trädkontinuitet förekommer med träd i varierande åldersstrukturer, inklusive döda, äldre och grova träd samt träd av olika trädslag. Viktiga substratträd för epifytiska lavar förekommer rikligt och dominerar trädskiktet, t.ex. ask och ek. Skogen utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, som självföryngring, naturlig traddöd samt utsätts för naturliga störningsregimer så som stormfällning, insektsangrepp och översvämningar. Hela området har en ostörd hydrologi och naturlig näringsstatus som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Död ved i form av grenar, torrträd, hålträd och lågor i olika nedbrytningsstadier förekommer rikligt och fyller en viktig funktion för vedlevande insekter och svampar. Äldre ekar är frihuggna och exponeras av solinstrålning. Kantzonen mot omkringliggande öppna marker bevaras. Här tillåts föryngring för att upprätthålla ett gynnsamt mikroklimat i området.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning. Typiska arter och karaktärsarter förekommer och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetilstånd

Gynnsamt.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 2,1 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen trädklädd betesmark förekommer på fastmark som är torr till blöt och näringsfattig till näringsrik och inkluderar både hagmarker och skogsbeten. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-75 % och utgörs av inhemska trädslag. Det är även andelen krontäckning som särskiljer naturtypen från annan betesmark. Naturtypen ska ha en lång hävdkontinuitet så väl som trädkontinuitet och inslag av gamla träd ska finnas. Utmärkande är en stor variation i åldern på träden och de frekventa gläntorna. Trädklädd betesmark förekommer i alpin, boreal och kontinental biogeografisk region och av den totala andelen inkluderad i Natura 2000 återfinns 70 % i Sverige.

Hagmarkerna respektive skogsbetena kan delvis betraktas som två olika undertyper av trädklädd betesmark, men gränsen mellan dem är ibland otydlig och historiskt har de haft stora likheter. Hagmarkerna är relativt öppna, trädklädda marker som har ett artrikt busk- och trädskikt, och det är inte ovanligt att de delvis har en historik med ängsbruk. Trädskiktet domineras normalt av lövträd. Skogsbetena är skogar som är tydligt påverkade av bete och där en beteskontinuitet finns. Skogsbeten förekommer i större delen av landet, är starkt varierade beroende på den skogstyp som dominerar i området och kan förekomma i både barr- och lövskog. De kan också utgöra dungar av skog i en för övrigt öppen hagmark.

Artsammansättningen i trädklädd betesmark varierar beroende på geografisk belägenhet och markens produktionsförmåga. Hagmarkerna på Gotland är antingen dominerade av lövträd, ofta ask, ek och alm, eller av en blandad sammansättning av gran, tall, en och lövträd. I den betade skogen på Gotland dominerar barrträd, då främst tall. Enbuskar och hassel utgör de mest frekventa arterna i buskskiktet på ön medan fältskiktet till stor del består av arter som är knutna till högre ljus- och värmetillgång än vad som är tillgängligt i tät skog. Trädklädd betesmark är en av de mest artrika naturtyperna inom den boreala biogeografiska regionen, det finns många hotade arter av evertebrater, kärlväxter, lavar och svampar i naturtypen och många är kopplad till gamla träd och död ved.

Den trädklädda betesmarken i Fide domineras av lövträd och hasselbuskar. Markvegetationen har börjat tätna då bete upphört en kortare period och området är i färd med att växa igen med björnbär, hasselsly och högt gräs. Under 2015 röjdes den 1ha stora rektangel av ädellövskog som ligger mellan områdets västra gräns och den trädklädda betesmarken (se karta i bilaga) i syftet att så småningom inkludera den i betsfällan och utöka arealen trädklädd betesmark.

Bevarandemål

I området Fide prästänge ska arealen av Trädklädd betesmark (9070) vara minst 2,1 hektar.

Området hävdas årligen genom bete. Trädkontinuitet med inslag av gamla träd bl.a. ek och ask och fyller en viktig funktion för området biologiska mångfald i form av epifytiska lavar, svampar och vedlevande insekter. Löpande skötsel i form av röjning av lövsly och tynne förekommer då betesdjuren inte förmår att hålla igenväxningen tillbaka. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer med en för naturtypen naturlig

artsammansättning med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt, betet måste återupptas för att förhindra igenväxning.

1308 - Barbastell, *Barbastella barbastellus*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Barbastellen (*Barbastella barbastellus*) är en av de två ovanligaste av Sveriges nitton fladdermusarter, av vilka sexton observerats på Gotland. Det är en medelstor, mörk fladdermus som väger 7-10 gram och som har ett vingspann på mellan 262-292 mm. Dieten består av insekter och spindlar men arten är speciellt inriktad på att ta fjärilar, och då främst småfjärilar.

Barbastellen föredrar naturbetesmarker och ängar, ofta med rik tillgång på grova, gärna hamlade, lövträd. En viktig jaktbiotop utgörs också av trädgårdar av äldre typ som inte är alltför intensivt skötta samt av öppna kärr och översilningsmarker. Arten kan även uppehålla sig i vidsträckta barrskogar med fläckvisa inslag av miljöer som ännu präglas av tidigare skogsbete, dvs lövbestånd, gläntor och våtmarker.

Barbastellen jagar oftast nära kolonierna men kan stundom flyga längre sträckor, upp mot 4 km, för jakt i skogen eller i grannbyarnas naturbetesmarker. Under hösten kan arten uppträda i helt öppna, trädlösa landskap vid kusterna där insektsrikedomen är högre än i inlandet. Vid dåligt väder använder de ofta vind- och regnskyddade "lövtunnlar" i form av markvägar ut mot skogen, omgivna av tätt lövverk såsom hasselbuskage. Arten är aktiv långt in på senhösten och är en av de första arterna som flyger på tidiga våren.

Yngelkolonier etableras i byggnader, i hålträd eller under lös bark på gamla träd. De hittills kända förekomsterna utgörs alltid av få individer och endast undantagsvis förekommer mer än tio vuxna djur i en koloni. Övervintrande exemplar har i Sverige anträffats i jordkällare, gamla gruvor, samt i några slott och fästningar. Arten antas inte företa långa flyttningar och inget tyder på att svenska barbasteller lämnar landet för övervintring. Under hösten förflyttar sig emellertid en del individer ut mot kusterna eftersom födotillgången där kan vara högre än i inlandet. Detta förklarar observationer av arten på uddar i havet som tex Hoburgen.

Barbastellen förekommer över stora delar av Mellaneuropa från Spanien, Frankrike, södra Storbritannien och Irland i väster till Kaspiska havet i öster, men är överallt sällsynt. Under de senaste åren har barbastellen minskat i antal över sin nordliga utbredning i Sverige medan en viss ökning istället skedde i södra Sverige med början under 1990-talet, men sedan dess med oklar kontinuitet. Ökningen i söder kan bero på att äldre lövträdsbestånd nu får stå kvar och att antalet åldrande träd, död ved, och träd med lös bark, sprickor, blixtskador och hackspethål därmed har ökat. Almsjukan har också under en period ökat tillgången på lös bark vilket kan ha underlättat spridning och återkolonisation av barbastell. Huvudorsaken till försvinnandet av flera kolonier och populationens tillbakagång i norra delen av utbredningsområdet beror troligen på att gammal skog som ännu bär prägling av utmarksbete har avverkats och ersatts med kalhyggen och planterade ungskogar.

Bevarandemål

I områden där barbastellen har etablerat en yngelkoloni är målet att kolonin skall bestå och öka i antal individer. På dessa platser bör det för att säkerställa gynnsam bevarandestatus för kolonin finnas god tillgång på hävdpräglade naturtyper (trädklädd gräsmark, skogbete, löväнге etc), vattenansamlingar samt flera grova träd med lös bark.

Bevarandetillstånd

Den svenska barbastellens populationsstorlek är okänd men kan tills vidare antas vara i storleksordningen 2 000–3 000 aduler. Artens tillgång till livsmiljö anses otillräcklig och minskande och populationens status dålig och stadd i försämring. Barbastelles utbredning är dock bedömd som gynnsam och stabil, men den samlade bedömningen för arten i Sverige visar på en trend mot försämrad status. I området Fide prästänge har förekomsten av minst två bofasta individer dokumenterats och ytterligare en förekomst till är känd från Gotland. Den

gotländska populationsstorleken kan därmed anses sårbar och bevarandestatusen inte gynnsam.

Dokumentation

- Artdatabanken. 2015. Artfakta. Websida: artfakta.artdatabanken.se/
- Artdatabanken. 2015. Svenska rödlistan 2015.
- Ahlén, I. & Ahlén J. 2015. Gotlands fladdermusfauna 2014. Arternas status och förändringar. Länsstyrelsen i Gotlands län. Rapport 2015:9
- Andersson, B. 1994. Fide Prästäng – flora och vegetation under 55år. Examensarbete i ekologi och miljövard på Sveriges Lantbruksuniversitet, för Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. ArtDatabanken.
- Croneborg, H. 2015. Handbok för gotländska ängshävdare. Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Croneborg, H. 2001. Gotländska ängar. En katalog över slättermarker i hävd på Gotland år 2001. Länsstyrelsen i Gotlands län, Livsmiljöenheten. Rapport nr 4 2001.
- Ekstam, U., Aronsson, M., Forshed, N 1988. Ängar. LTs förlag. Stockholm.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1996. Äldre fodermarker.
- EUROBATS. 1991. Agreement on the Conservation of Bats in Europe. Tillgänglig på websidan: www.eurobats.org/official_documents/agreement_text
- Grundeus, L. 1993. Käldänge. Botanisk inventering av ett gotländskt änge. –Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Gärdenfors, U. (red.) 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000. – ArtDatabanken.
- Ihse, M. & Skånes, H. 1988. Ädellövskog i Laholms kommun. –Länsstyrelsen i Halland län. Jordbruksverket 2002. Metodhandledning Inventering av värdefulla Ängs- och Betesmarker. Version 1.2
- Länsstyrelserna, Bengtsson, V., Lindholm, M., Pro Natura. 2014. Askskottssjukan. Informationsblad. Åtgärdsprogram för hotade arter.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1992. Ängs- och hagmarker på Gotland. Del 5.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-området Fide prästänge.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2009. Biologiskt värdefulla träd i Fide/Öja och Bäl/Vallstena 2007-2009. Inventering av värdefulla träd i kulturlandskapet i två gotländska värde-trakter för ädellövskog. Rapporter om natur och miljö – nr 2009: 19.
- Länsstyrelsen i Östergötland. 2001:2. Grova och ihåliga ekar i Eklandskapet söder om Linköping i Östergötland. Rapport nr 16 2001.
- Martinsson, M. 1999. Böisårkar u daldargras. Naturvärden och vård i gotländska odlingslandskap. –Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Metria Geodata. 2003:1. Provkartering av vegetation i Dalarna.
- Metria Geodata. 2003. Möjligheter att använda IR-flygbilder vid Natura 2000 basinventering och uppföljning.
- Naturvårdsverket. 2002. Handbok miljöövervakning. Spillningslevande bladhorningar.
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok för Natura 2000.
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok miljöövervakning. Dagaktiva fjärilar.
- Naturvårdsverket. 2008. Åtgärdsprogram för bevarande av svensk ögontröst, 2008-2012. Rapport 5775.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1, Lövängar (6530), Trädklädd betesmark (9070), Nordlig ädelövskog (9020)
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2. Barbastell (1308).
- Naturvårdsverket. 2015. Åtgärdsprogram för barbastell 2015-2019. Rapport 6532.
- SLU, Inst. För Skoglig Resurshushållning och Geomatik. 2003. Fältinstruktion, Riksinventeringen av skog. (RIS)

Lagtexter

Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.

7 kap. 27-29 §§ Miljöbalken (1988:808).

15-17 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Bilagor

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Fide prästänge.

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Fide prästänge.

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter som har gjorts i området

Däggdjur

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Barbastella barbastellus</i>	Barbastell	<i>VU</i>
<i>Myotis nattereri</i>	Fransfladdermus	<i>VU</i>
<i>Eptesicus serotinus</i>	Sydfladdermus	<i>EN</i>
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Sydpipistrell	<i>CR</i>

Fjärilar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Euzophera pinguis</i>	Askbarkmott	<i>NT</i>
<i>Delplanqueia dilutella</i>	Brunt timjansmott	<i>NT</i>
<i>Philereme vetulata</i>	Grå klaffmätare	<i>NT</i>
<i>Craniophora ligustri</i>	Ligusterfly	<i>NT</i>
<i>Philereme transversata</i>	Svartbrun klaffmätare	<i>NT</i>
<i>Eudonia laetella</i>	Vitt ugglemott	<i>NT</i>

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Fraxinus excelsior</i>	Ask	<i>EN</i>
<i>Luzula divulgata</i>	Backfryle	<i>NT</i>
<i>Melampyrum cristatum</i>	Korskovall	<i>NT</i>
<i>Ulmus minor</i>	Lundalm	<i>CR</i>
<i>Bromopsis ramosa</i>	Skugglösta	<i>VU</i>
<i>Euphrasia stricta var. suecica</i>	Svensk ögontröst	<i>EN</i>
<i>Carex hostiana</i>	Ängsstarr	<i>NT</i>

Mossor

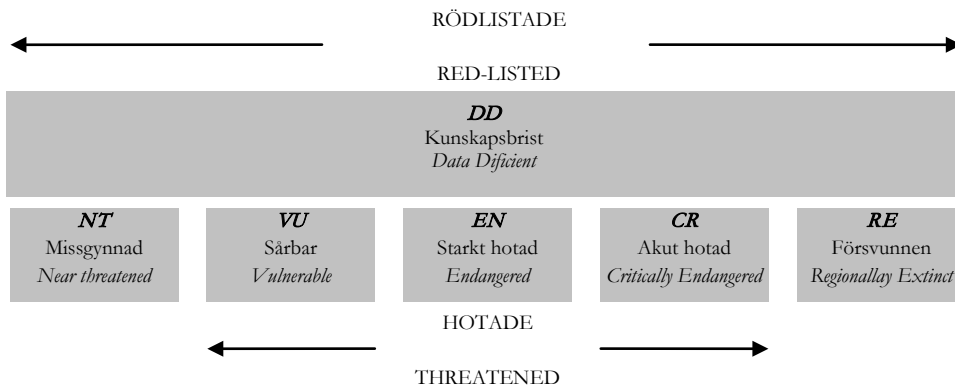
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Orthotrichum pallens</i>	Parkhättemossa	<i>NT</i>

Svampar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Hemileccinum impolitum</i>	Bleksopp	<i>VU</i>
<i>Rubroboletus satanas</i>	Djävulsopp	<i>EN</i>
<i>Cortinarius alcalinophilus</i>	Fläckig saffransspindling	<i>VU</i>
<i>Hygrocybe subpapillata</i>	Knoppvaxing	<i>NT</i>
<i>Russula rutila</i>	Liten ekkremla	<i>NT</i>
<i>Cortinarius cagei</i>	Lövängsspindling	<i>VU</i>
<i>Tricholoma ustaloides</i>	Mjölmusseron	<i>NT</i>
<i>Fistulina hepatica</i>	Oxtungssvamp	<i>NT</i>
<i>Inonotus hispidus</i>	Pälsticka	<i>VU</i>
<i>Tricholoma orirubens</i>	Rodnande musseron	<i>VU</i>
<i>Caloboletus radicans</i>	Rotsopp	<i>NT</i>
<i>Cortinarius olearioides</i>	Saffransspindling	<i>NT</i>
<i>Lactarius violascens</i>	Stor lilariska	<i>NT</i>
<i>Cortinarius suaveolens</i>	Sötdoftande spindling	<i>EN</i>
<i>Clavaria amoenoides</i>	Vridfingersvamp	<i>VU</i>

Lavar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Lecanora impudens</i>	Allékantlav	VU
<i>Gyalecta ulmi</i>	Almlav	VU
<i>Gyalecta flotowii</i>	Blek kraterlav	VU
<i>Lecanora sublivescens</i>	Blå halmlav	VU
<i>Lecanora sublivescens</i>	Blå kraterlav	VU
<i>Lecanographa amylacea</i>	Gammelekslav	VU
<i>Physconia grisea</i>	Grynig dagglav	NT
<i>Cliostomum corrugatum</i>	Gul dropplav	NT
<i>Ramalina baltica</i>	Hjälmbrosklav	NT
<i>Biatoridium monasteriense</i>	Klosterlav	VU
<i>Sphinctrina turbinata</i>	Klortskaftad parasitspik	VU
<i>Bacidina pbacodes</i>	Liten lundlav	NT
<i>Bactrospora corticola</i>	Liten sönderfallslav	NT
<i>Megalaria laureri</i>	Liten ädellav	EN
<i>Pachnolepia pruinata</i>	Matt pricklav	NT
<i>Gyalecta truncigena</i>	Mörk kraterlav	VU
<i>Opegrapha ochrocheila</i>	Orangepudrad klotterlav	NT
<i>Cyphelium sessile</i>	Parasitsotlav	VU
<i>Bacidia rosella</i>	Rosa lundlav	VU
<i>Schismatomma pericleum</i>	Rosa skärelov	NT
<i>Caloplaca lucifuga</i>	Skuggorangelav	NT
<i>Agonimia allobata</i>	Slät fjällav	NT
<i>Opegrapha vermicellifera</i>	Stiftklotterlav	NT
<i>Coenogonium luteum</i>	Stor vaxlav	EN
<i>Ramalina obtusata</i>	Trubbig brosklav	VU
<i>Megalaria grossa</i>	Ädellav	EN

Aktuella arters hotkategorier enligt den svenska rödlistan 2015.